

ŠKOLNÍ KRONIKA – 1918

(čerpáno z archivu v Rychnově nad Kněžnou)

V pondělí dne 28. října večer zalétly do Solnice první zprávy, že rakousko-uherská vláda uznává oprávněné nároky Čechoslováků na samostatný stát. Rychlostí blesku rozšířila se ta radostná zpráva po celém městě, lidé vybíhali z domů, zástupy na ulicích rostly a náměstí za zpěvu písní národních zpolovice naplnilo se radostně pohnutými lidmi. Druh druhu radostně tiskl ruku, lidé se na potkání objímali a vzrušeným hlasem, plným upřímné radosti volali „jsme svobodni!“, „již nejsme otroky!“ Po řeči řídícího učitele, seřadil se průvod a procházel ulicemi, za zpěvu písní vlasteneckých a volání slávy našim osvoboditelům. Dítka, radující se s velkými, šly v čele průvodu. Druhý den večer pořádán tělocvičnou jednotou „Sokol“ slavnostní průvod s lampiony městem a na náměstí zapálena hranice, na které spalovány Orli starého Rakouska, černožluté prapory, obrazy Habsburků, válečná a jiná vyznamenání a podobné věci, připomínající starého Rakouska. Dítka, zpívající, šly v čele průvodu a kolem hranice utvořivše kruh, radostně dívaly se, jak oheň ničí staré emblémy. Konečně můžeme promluvit volněji, můžeme říci otevřeně, co jsme byli nuceni minulá léta jen zabalené sdělovati, nebo o čem jsme byli nuceni pomlčeti. Již po prvním národním projevu českých spisovatelů, oddechl si těžce zkoušený národ a s ním v první řadě učitelstvo. Ono vědělo, že přicházející svobodou nadchází české škole i učitelstvu nový život. Doba vlády Habsburků tlumila vše, co dýchalo českým životem a nedovolila, aby české dítě poznalo nezprzněnou minulost svého národa. Na místě popudů, jež by opravdově ušlechťovaly duši dítěte počesku, rozněcovaly je ke krásným vlasteneckým činům, byly diktovány úkoly, které musily hluboce rozjízviti ideály mladých duší a byly schopny jen vypěstiti charaktery ku přání vládců, kteří oceňovali národ náš jen dle svých potřeb, ať to byla rakouská byrokracie nebo římská hierarchie. Všeho však do času! Po staletích přišel den, den 28. října 1918, nastal státní převrat a osvobozen náš národ ze 300leté poroby. České učitelstvo rozradostněno jsouc událostmi, jež očekávalo s tlukoucím srdcem a pevnou nadějí, plesá radostně nad prohlášením Československé republiky, která ochrání a za své syny přijme i naše staletým útlakem trpící bratry Slováky. Zdraví zplna srdce všechny, kteří pro zabezpečení a slavnou budoucnost republiky pracovali v cizině, za hranicemi, mezi přáteli našeho národa, v čele s prezidentem naší republiky T.G.Masarykem, projevuje svůj obdiv a úctu nad ušlechtilými snahami Wilsona, presidenta Spojených Států Amerických, který získal všem, dosud utiskovaným národům, nároky a práva na jejich samostatný život, vděčí všem spojeneckým národům, jimž naše tužby staly se vlastním programem a kteří umožnili, že můžeme se radovat ze dnů svobody v naší drahé domovině.

Irena Šklíbová, knihovna Solnice

VZPOMÍNKY NA VELKOU VÁLKU

V podvečer prvního listopadového úterý, přivítala téměř zaplněná zasedací místnost MÚ návštěvníky, kteří přišli, aby se zaposlouchali do válečných příběhů, které se odehrály před sto lety. Smyslem setkání bylo připomenout si osudy našich rodinných příslušníků a dalších účastníků 1. světové války a to prostřednictvím vzpomínek a poskytnutých autentických materiálů od našich spoluobčanů – fotografií, dopisů, deníků, korespondenčních lístků a pohlednic i zajímavých předmětů, dovezených z dalekých zámořských cest. Tři opravdové příběhy, tři osudy mladých mužů, kteří začali budovat svůj osobní život ve Velké válce, každý trochu jiný, ale společně odehrávající se ve stejném čase a prostoru, jen každý z nich na jiném místě. A téměř ze dne na den se z nich stali vojáci, kteří narukovali na frontu. Nevěděli, kam jsou odveleni, na jak dlouho, kdy se opět budou moci vrátit domů. Opustili svoje rodiny, přátele, lásky. Velmi zajímavého úvodního slova se ujal solnický rodák pan PhDr. Zdeněk Zahradník, historik a učitel, bývalý ředitel Muzea východních Čech v Hradci Králové, který nás seznámil s historickými fakty o 1. světové válce a zejména událostmi v našem regionu. Úryvek ze Školní kroniky a Kroniky města Solnice, týkající se bezprostředně události podzimu roku 1918, přečetla Irena Šklíbová.

Vzpomínání účastníků velké války paní Jarmila Hladíková nám přiblížila příběh svého dědečka, Františka Bukovského, narozeného v r. 1894 ve Svinné. Měl pět bratrů a dvě sestry. Do školy chodil vždy jen přes zimu, od jara do podzimu pomáhal u sedláků. Přesto byl velmi inteligentní, sečtělý a úžasný vypravěč. Před první světovou válkou se vyučil krejčím. Na jaře 1915 byl odveden a narukoval na Slovensko do Prešova. Všichni jeho bratři byli postupně také odvedeni, ale naštěstí se bez zranění vrátili po válce domů. Po výcviku odjel na ruskou frontu, nejprve na západní Ukrajinu do oblasti Rava Ruská, pak na území Běloruska, do Pinských bažin, u městečka Kolby. Tam byly hrozné podmínky: mokro, zápach z bažin, trápily je vši, hlad a zima. Zde zažili v listopadu 1915 1. ruský útok. Tady často využil své krejčovské řemeslo, šil například, pro ostatní spolubojovníky, rukavice z celtdeky. V květnu 1916 začala velká ruská ofenzíva, na kterou děda takto vzpomíná: „Moc dobře si pamatuji na 5. července. Bylo to brzy ráno, byli jsme v takovém řídkém lese a najednou do nás prali, jak dělostřelectvo, tak ohromnou silou nás přepadla pěchota. V ohromném řevu bylo slyšet „ústup“ a já, jak jsem se v tom spěchu otočil, tak jsem dostal ránu do pravé ruky, až jsem se svalil a ztratil vědomí. Bylo to asi k večeru, možná, že jsem se pohnul, jak jsem ležel mezi mrtvými, když mě někdo obrací a on to byl říšský Němec. Viděl, že jsem zraněn, tak mě ruku trochu zatáhl, aby nekrvácela, vzal mě na rameno a odnesl na německé obvaziště.“ Nákladním vlakem se pak dědeček dostal do nemocnice do Krnova, kde mu ránu teprve řádně ošetřili. Poté přes nemocnici v Olomouci až do Opočna. Doma se už neshledal s maminkou, zemřela žalem už v r. 1915. I přesto, že se po válce musel naučit hodně věcí dělat levou rukou, protože na pravé měl ochrnuté dva prsty, stal se vyhledávaným krejčím.

Prastrýc Evy Cvejnové, Josef Ehl, se narodil v r. 1890 v Lokotě. Absolvoval gymnázium v Rychnově n. K. a měl před sebou slibnou kariéru. Pracoval jako zaměstnanec ředitelství pošt v Praze. Jeho osudy byly zrekonstruovány z osobní korespondence, nalezené na půdě domu babičky E. Cvejnové – jeho sestry. Jednalo se o dopisy a pohlednice z předválečné doby,

kteřé mu psala jeho dívka a o korespondenční lístky poľní pošty z doby válečné, které si vyměňoval s rodinou. Narukoval v říjnu 1914 do Opavy a pak do Fulneku n. M. Po výcviku a v hodnosti praporčíka, v březnu 1915 odjel na frontu do Haliče. V korespondenci často rodinu ubezpečuje, že je zdrav a stěžuje si, že dlouho nedostal žádnou zprávu o dění doma. Jen tu a tam zmíní drobný detail, jaká je realita: „stojíme po kolena ve sněhu, nesmíme zatopit, okolo jsou i tři metry sněhu“. 18. 5. 1915 píše: „vaříme černou kávu a brambory. Jsem bohudík zdrav. Ze 78 lidí, co jsem měl před 14 dny, mám sotva 13. Ostatní jsou chudáci! A 25. 5. 1915: „právě se dozvídáme o válce s Itálií, snad bude brzy konec. Již jsem na vojně skoro rok, to to utíká! Již jsem si na tu „vojančinu“ tak zvykl, ani by se mi nechtělo do civilu... Více informací a podrobností se objevuje v dopisech. Z korespondence z domova se dozvídá o tom, kdo narukoval, kdo měl svatbu, jaké je počasí a jaké zemědělské práce probíhají. Z jeho psaní vyplývá, že byl pro rodinu autoritou, radí co s penězi: „Mohli byste koupit nějaký pole, ať to je kde je, do záložny to dávat, to je naprosto nejisté“, dále například na jaké vzdělání zaměřit mladšího bratra. Přesné údaje kdy a kde prastrýc padl, se daly vypátrat prostřednictvím archivu Vojenského historického ústavu Praha, z Knih padlých. Stalo se tak 19. července 1915 u řeky Dněstr, za Karpatami, na území dnešní Ukrajiny, blízko rumunských hranic. Paradoxem je, že právě v tento den poslal domů lístek poľní pošty, ve kterém píše, že je zdrav a daří se mu dobře! Tato smutná informace je potvrzena úředním sdělením rodině, že padlý byl: „dvakrát pro statečnost vyznamenán, poprvé bronzovou medailí, podruhé stříbrnou medailí I. třídy“ a že příslušná vyznamenání budou rodině odeslána. O jeho smrti také informují vídeňské noviny malým článkem s fotografií – jedna z jeho sester byla provdána ve Vídni a patrně ona nechala tuto zprávu takto zveřejnit.

Paní Jana Součková pohovořila o svém dědečkovi, po kterém vlastní spoustu dokumentů a památek. Byl významným legionářem našeho regionu a má dobře zpracovanu jeho pestrou válečnou anabázi v životopise. Podrobné informace byly zveřejněny v solnických zpravodajích před dvaceti lety – materiály zpracoval historik Dr. Juza z Rychnova n. Kn.. Pan Josef Rak průběžně doplňoval některé komentáře promítáním dobových fotografií.

V tento podzimní večer jsme se všichni přenesli na chvíli o sto let nazpět, do velmi těžké doby utrpení a bojů, kde na konci stála obrovská radost. Neskutečná radost z vysvobození, kdy po stovkách let vlády říše Habsburků, vznikl samostatný Československý stát.

Na závěr velké poděkování panu Z. Zahradníkovi za milou návštěvu, paní J. Hladíkové, E. Cvejnové a J. Součkové, za prezentaci a poskytnuté informace, p. Rakovi za promítání fotografií a p. Holcovi za technické zázemí během besedy.

Irena Šklíbová a Eva Cvejnová